

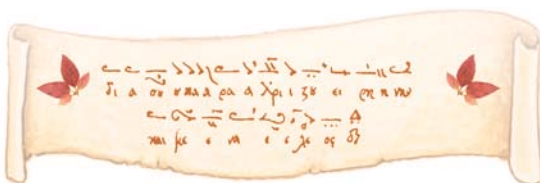
Τι εκφράζουμε με τους ύμνους

1) **Δοξολογία:** Πολλοί ύμνοι που ακούμε στην Εκκλησία έχουν σκοπό να δοξάσουν το μεγαλείο και την άπειρη αγάπη του Θεού.

2) **Ευχαριστία:** Με άλλους ύμνους ευχαριστούμε το Θεό για τα δώρα του προς εμάς: τη ζωή και την ομορφιά της, τα αγαθά που καθημερινά μας προσφέρει και κυρίως το ότι έγινε άνθρωπος και σταυρώθηκε για τη σωτηρία μας.

3) **Παράκληση:** Με πολλούς ύμνους παρακαλούμε το Θεό να συγχωρήσει τα λάθη μας και να μας προσφέρει υγεία, ειρήνη και ό,τι χρειάζεται ο άνθρωπος για να είναι ευτυχισμένος.

4) **Ύμνοι στους Αγίους:** Υπάρχουν ύμνοι για τους Αγίους, οι οποίοι εορτάζονται κάθε ημέρα. Με αυτούς τιμούμε όλους εκείνους που με τη ζωή τους και τα θαύματά τους αγίασαν και έγιναν παράδειγμα για να τους μιμηθούμε.

Εργασίες

1. Προμηθευόμαστε ένα cd ή μια κασέτα με εκκλησιαστικούς ύμνους και ακούμε κάποιους από αυτούς. Περιγράφουμε τα συναισθήματά μας.

2. Συμπληρώνουμε τις νότες της βυζαντινής...

Νη, ..., Βου, ..., Δι, ...,

...και της ευρωπαϊκής μουσικής

..., Ρε, ..., Φα, ..., Λα,

3. Τι εκφράζουν οι παρακάτω ύμνοι της Εκκλησίας μας;

α. Δόξα σοι τω δείξαντι το φώς.	•	• ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ
β. Σε υμνούμεν, σε ευλογούμεν, σοι ευχαριστούμεν Κύριε.	•	
γ. Άγιε του Θεού πρέσβευε υπέρ ημών.	•	
δ. Μη εγκαταλείπεις με Κύριε ο Θεός μου.	•	
ε. Χαίρε νύμφη ανύμφευτε.	•	
στ. Εκ παντοίων με κινδύνων ελευθέρωσον.	•	• ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ
ζ. Κύριε εισάκουσον της προσευχής μου.	•	
η. Παναγία Τριάς ελέησον ημάς.	•	
θ. Ευλογητός ο Θεός ημών.	•	
ι. Κύριε ελέησον.	•	
ια. Την όντως Θεοτόκον, σε μεγαλύνομεν.	•	• ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

4. Βρίσκουμε τα λόγια του ύμνου των Ολυμπιακών αγώνων. Για ποιον μιλάει; Τι μήνυμα θέλει να μας μεταδώσει;

Παραθέματα

★ Ο ψαλμός γαληνεύει τις ψυχές μας, μας επιβραβεύει με ειρήνη, ηρεμεί ό,τι αναστατώνει τις σκέψεις μας. Διότι μαλακώνει το θυμό στην ψυχή μας και μας γυρίζει πάλι στο θέλημα του Θεού. Ο ψαλμός δυναμώνει την αγάπη, ενώνει όσα βρίσκονται χωρισμένα, και συμφιλιώνει τους εχθρούς. Διότι ποιος μπορεί να θεωρήσει εχθρό του κάποιον, μαζί με τον οποίο έψαλε, έστω και μια φορά, ύμνο στο Θεό; Ωστε η ψαλμωδία μάς παρέχει το μεγαλύτερο από όλα τα αγαθά, την αγάπη, και γίνεται κατά κάποιο τρόπο σύνδεσμος, αφού χρησιμοποιεί την κοινή υμνωδία με σκοπό την ενότητα. Έπειτα, η κοινή ψαλμωδία αυτών που ψάλλουν έρχεται και ενώνει όλο τον λαό.

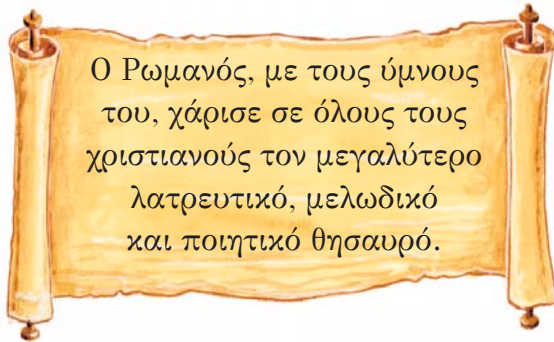
(Μ. Βασιλείου, Ομιλία εις τον Α΄ Ψαλμό)

★ Ο Ακάθιστος ύμνος έγινε τον Ζ΄ αιώνα. Και να πώς μας τον διασώζει η Ιστορία. Γύρω στα 620 μ.Χ. οι Πέρσες και οι Άβαραι, έθνη από τα πιο βάρβαρα της εποχής εκείνης, ήρθαν αντάμα με στρατό πολυάριθμο και πολιόρκησαν την Κωνσταντινούπολη. Μαύρισε η θάλασσα του Κερατίου κόλπου από τα πλοία τους. Γέμισε και η στεριά από το στρατό τους, πεζούς και καβαλλαρέους και από πολιορκητικές μηχανές. Μπροστά σε τόσους και τόσο βαριά οπλισμένους εχθρούς, πόσο θα βαστούσαν οι γενναιότατοι, αλλά ελάχιστοι χριστιανοί, που αντιστέκονταν από μέσα; ...Δεν είχαν πουθενά αλλού πια να στηρίξουν τις ελπίδες τους οι χριστιανοί, παρά μόνον στην Παναγία Θεοτόκο... Και, ω του θαύματος! Η προσευχή των χριστιανών εισακούστηκε αμέσως. Ένας φοβερός ανεμοστρόβιλος, που ξαφνικά σηκώθηκε, άρχισε ν' αναποδογυρίζει, να συντρίβει και να βυθίζει τα πλοία των βαρβάρων... Θάρρος πολύ στον ευσεβή λαό της Πόλης, που βγήκε έξω από τα τείχη κι άρχισε να καταδιώκει τους τρομοκρατημένους εχθρούς. Η πόλη είχε σωθεί. Το βράδυ όλος ο λαός μαζεύτηκε στον ναό της Θεοτόκου, για ν' αποδώσουν στην υπέρμαχο στρατηγό με ψαλμούς και ύμνους τα νικητήρια και τα ευχαριστήρια. Τότε πρωτοψάλανε και τον Ύμνο που ψάλλουμε μέχρι σήμερα στους Χαιρετισμούς, και που επειδή ψάλλοντάς τον όλη τη νύχτα έμειναν όρθιοι και κανείς τους δεν κάθισε, ο Ύμνος ονομάστηκε Α κ ά θ ι σ τ ο ς.

(Π. Β. Πάσχου, Έρωσ Ορθοδοξίας, σ. 146)

4.10 Ρωμανός ο Μελωδός, μεγάλος υμνογράφος

- Α. Ο Ρωμανός γίνεται με τη βοήθεια της Παναγίας εκκλησιαστικός ποιητής και μελωδός.
 Β. Αντλεί τα θέματα των ύμνων του από την Αγία Γραφή, από έργα των Πατέρων της Εκκλησίας αλλά και από γεγονότα της εποχής του.
 Γ. Η έξοχη ποιητική του ικανότητα φαίνεται από τον μεγάλο πλούτο ιδεών, τις ζωντανές εικόνες και το λιτό ύφος των ύμνων του.

Ο Ρωμανός ο Μελωδός στόλισε με τους ύμνους του τις ακολουθίες της Εκκλησίας μας (Ι. Ν. Αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου, Συνοριακό φυλάκιο Δοϊράνης).

Το χάρισμα της μουσικής αποτελεί δώρο του Θεού

Στην τάξη μας φέτος έχουμε ένα μεγάλο ταλέντο! Το Θεοδώρη. Όπου σταθεί κι όπου βρεθεί απαγγέλλει ποιήματα που σκαρώνει ο ίδιος. Σε κάποια από αυτά, βάζει και μουσική και με το αρμόνιο τα τραγουδά στην τάξη την ώρα της μουσικής. Μαζί με πέντε άλλους συμμαθητές μας, έχει δημιουργήσει την «Ορχήστρα των μικρών μουσουργών». Την Παρασκευή, στην ώρα της Μουσικής, ο «μουσουργός» μας είχε βαλθεί να μας παρουσιάσει ακόμη ένα τραγούδι που είχε συνθέσει για την Άνοιξη. Η κυρία δεν κρατήθηκε και μας είπε: «Ο Θεόδωρος σίγουρα έχει καταπιεί το βιβλίο του Ρωμανού!».

Δεν είχαμε ξανακούσει αυτή την έκφραση. Η κυρία μας εξήγησε, πως ο Ρωμανός ο Μελωδός ήταν ο μεγαλύτερος εκκλησιαστικός ποιητής και μελωδός του Βυζαντίου. Σύμφωνα με την παράδοση, πήρε το δώρο της σύνθεσης και μελοποίησης των ύμνων του κάποιο βράδυ Χριστουγέννων, καταπίνοντας ένα ολόκληρο βιβλίο που του έδωσε η Παναγία! Αμέσως το μυαλό του φωτίστηκε και ανεβαίνοντας στον άμβωνα του ναού, όπου γινόταν η Χριστουγεννιάτικη λειτουργία, έψαλλε το τροπάριο «Η Παρθένος σήμερον τον υπερούσιον τίκτει...», που μόλις είχε συνθέσει.

Ο βίος του Ρωμανού

Ο Ρωμανός γεννήθηκε στην Έμεσα της Συρίας, μια περιοχή με πολλά θρησκευτικά προβλήματα, όπου η ορθόδοξη πίστη δεν είχε γερές βάσεις. Ήταν διάκονος στον ναό της Αναστάσεως στη Βηρυτό. Αργότερα πήγε στην Κωνσταντινούπολη και έμεινε στη μονή της Θεοτόκου του **Κύρου**. Υποθέτουμε ότι έζησε κατά τον 6^ο αιώνα, με βάση τα γεγονότα που μνημονεύει ο ίδιος στα έργα του (βρισκόταν στην ανέγερση και στα εγκαίνια της Αγίας Σοφίας από τον Ιουστινιανό). Η μνήμη του γιορτάζεται την 1 Οκτωβρίου και η Εκκλησία μας τον έχει κατατάξει στους αγίους της.

Το ποιητικό και μελωδικό έργο του Ρωμανού

Ο Ρωμανός θεωρείται ως ο μεγαλύτερος ποιητής της βυζαντινής περιόδου. Έγραψε περίπου 1.000 **κοντάκια**, αλλά έχουν σωθεί μόνο τα 335. Το εξαιρετικό έργο του αναγνωρίστηκε γρήγορα και ο Ρωμανός βρέθηκε να υπηρετεί σε σημαντική θέση μέσα στην Εκκλησία της Κωνσταντινούπολης. Αργότερα, έγινε αυλικός ποιητής του Ιουστινιανού και τιμήθηκε με τον τίτλο του «Κυρίου», ο οποίος απονεμόταν μόνο σε μεγάλης αξίας εκκλησιαστικά πρόσωπα. Τα κείμενα και οι ύμνοι του στολίζουν με το περιεχόμενο και τη μελωδία τους πολλά **λειτουργικά βιβλία** της Εκκλησίας μας.

Χειρόγραφο με τη θεωρία της βυζαντινής μουσικής (Ι.Μ. Παντοκράτορος, Άγιον Όρος, 15ος αι.).

Ο Ρωμανός εμπνέεται από τις πηγές της πίστης και την καθημερινή ζωή

Για τους ύμνους και τα κοντάκια του, ο Ρωμανός αντλούσε θέματα από πρόσωπα και γεγονότα της Αγίας Γραφής, από τα **Απόκρυφα Ευαγγέλια**, τους **Συναξαριστές** των μαρτύρων και των αγίων, από έργα των Πατέρων της Εκκλησίας, αλλά και από σύγχρονα με την εποχή του εκκλησιαστικά και πολιτικά γεγονότα.

Ο Ρωμανός γνώριζε σε βάθος την ψυχή και τις ανάγκες του ανθρώπου και έδειχνε μεγάλο ενδιαφέρον για ζητήματα διατροφής, αγροτικής ζωής και ιατρικής. Όλη αυτή η εμπειρία του τον βοήθησε, ώστε να μεταφέρει με ζωντάνια στην καθημερινή ζωή των χριστιανών τις αλήθειες της Ορθόδοξης πίστης και τη διδασκαλία της Εκκλησίας.

Τα χαρακτηριστικά των ύμνων του Ρωμανού

Ο Ρωμανός τελειοποίησε το λειτουργικό είδος των ύμνων με την έξοχη ποιητική του ικανότητά και το πηγαίο ταλέντο του. Την ποιήσή του τη διακρίνουν ο ζωηρός ενθουσιασμός, οι ζωντανές εικόνες και το λιτό ύφος. Όλα τα ιερά πρόσωπα της πίστης μας, ο Θεός, η Παναγία, ο Χριστός, οι άγγελοι, έρχονται κοντά μας χωρίς να χάνουν καθόλου από το μεγαλείο, τη σοβαρότητα ή την ιερότητά τους.

Κάθε ύμνος αποτελείται από το Προοίμιο, τους Οίκους (ο πρώτος από τους οποίους ονομάζεται **Ειρμός**), την ακροστιχίδα (δηλαδή τα αρχικά γράμματα των οίκων, την «άκρη του στίχου») και τέλος το εφύμνιο.

Οι ψαλμοί του Ρωμανού έγιναν η έκφραση της χαράς και της αγαλλίασης, της προσευχής και της δοξολογίας του Θεού στα χείλη των χριστιανών και από αυτούς αντλούν τη δύναμη για να παλέψουν με τις αμαρτίες τους και να γίνουν καλύτεροι, γιατί η ζωή εδώ στη γη είναι για τον χριστιανό άθληση, αγώνας και νίκη. Αυτός ο αγώνας, μαζι με τη μετάνοια και την προσευχή τον οδηγούν κοντά στο Θεό και τον σώζουν.

Οι ύμνοι του Ρωμανού του Μελωδού...

- Ξεκινούν με το → **Προοίμιο** (Σύντομη περίληψη της υπόθεσης του ύμνου).
- Ακολουθούν οι → **Οίκοι** (Στροφές που συνδέονται μεταξύ τους με ακροστιχίδα).
- Ολοκληρώνονται με το → **Εφύμνιο** (Ο τελευταίος και σταθερός {ίδιος} οίκος του Προοιμίου και των Οίκων, κάτι σαν το σημερινό «ρεφραίν»).